

1.Ο ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

2.1.1. Οι Σλάβοι και οι σχέσεις τους με το Βυζάντιο

Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά των Σλάβων;

Ήταν νομάδες που είχαν ιδιότυπη πολιτική οργάνωση, εγκαθίστανται στις αρχές του 6ου αι βόρεια του Δούναβη. Στα τέλη του 6ου και στις αρχές του 7ου αι. οι Σλάβοι πέρασαν στην επιρροή των Αβάρων.

Ποιοι ήταν οι Άβαροι ;

Ήταν λαός ουννικής καταγωγής και ίδρυσαν πανίσχυρη αυτοκρατορία στην Κεντρική Ευρώπη στα τέλη του 6ου αιώνα.

Ποια ήταν η στάση τους απέναντι στο Βυζάντιο;

Κάνανε επιθέσεις στα βαλκανικά εδάφη του Βυζαντίου μαζί με Σλάβους και πολιορκίες κατά Κωνσταντινούπολης & Θεσσαλονίκης χωρίς αποτέλεσμα. Στις αρχές 7ου αιώνα οι Σλάβοι εγκαταστάθηκαν νότια, σε περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Τι ήταν οι σκλαβηνίες;

Οι σκλαβηνίες ήταν πολιτικά αυτόνομες νησίδες σλαβικού πληθυσμού, διάσπαρτες ανάμεσα σε Έλληνες.

Τι έκαναν οι Σλάβοι;

Αρχικά έκαναν λεηλασίες, επιθέσεις

σημαντικά προβλήματα στην επικοινωνία μεταξύ Κωνσταντινούπολης & ευρωπαϊκών επαρχιών Βυζαντίου (ιδίως με τη Θεσσαλονίκη)

Στο πέρασμα του χρόνου ήρθαν σε επαφή με ντόπιους ελληνικούς πληθυσμούς, ανέπτυξαν οικονομικές-κοινωνικές σχέσεις και άσκησαν επίδραση στον πολιτισμό τους

Ποια ήταν τα τρία στάδια εξελληνισμού των Σλάβων στο Βυζάντιο;

Οι Σλάβοι υποτάχθηκαν στρατιωτικά, μετά εκχριστιανίστηκαν και αφομοιώθηκαν

- α. κοινωνικά
- β. εθνολογικά

ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

1. Πότε εμφανίστηκαν οι Βούλγαροι και ποια ήταν η προέλευσή τους.

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία είχε να αντιμετωπίσει από τα τέλη του 7ου αι. ένα νέο αντίπαλο στο βαλκανικό χώρο, τους Βουλγάρους. Οι Βούλγαροι ήταν φύλο ασιατικής προέλευσης με καλή στρατιωτική και πολιτική οργάνωση.

2. Κάτω από ποιες συνθήκες και πότε οι Βυζαντινοί αναγνώρισαν το βουλγαρικό κράτος;

Το 680 οι Βούλγαροι νίκησαν τα βυζαντινά στρατεύματα και κατέλαβαν την περιοχή μεταξύ Δούναβη και Αίμου. Τότε ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Δ' υπέγραψε συνθήκη ειρήνης και

συμφώνησε να παρέχει στους Βουλγάρους ετήσιο φόρο. Ήταν μια έμμεση αναγνώριση του νέου κράτους.

3. Κάτω από ποιες συνθήκες γίνεται η εθνογένεση των Βουλγάρων.

Στην περιοχή που εποίκισαν οι Βούλγαροι βρήκαν εγκατεστημένους πολλούς σλαβικούς πληθυσμούς, τους οποίους και προσπάθησαν να υποτάξουν. Μετά από πολλές συγκρούσεις και αντιπαραθέσεις διαμορφώθηκε το βουλγαρικό έθνος (εθνογένεση Βουλγάρων). Στο νέο κράτος οι ολιγάριθμοι αλλά πολιτικά και στρατιωτικά κυρίαρχοι Βούλγαροι έδωσαν το όνομα και την οργάνωση, ενώ οι πολυάριθμοι Σλάβοι συγκρότησαν τη λαϊκή βάση και έδωσαν τη γλώσσα.

4. Πώς εξελίχθηκαν οι σχέσεις Βυζαντινών – Βουλγάρων;

Στις βυζαντινοβουλγαρικές σχέσεις υπήρξαν περίοδοι μακρών πολέμων. Στα διαλείμματα των πολέμων οι δύο λαοί είχαν εμπορικές συναλλαγές, οι κανόνες των οποίων ρυθμιζόνταν από συνθήκες. Οι ηγεμόνες (χάνοι) των Βουλγάρων είχαν υιοθετήσει την ελληνική ως επίσημη γλώσσα τους, όπως πιστοποιούν οι βουλγαρικές επιγραφές.

5. Πότε έγινε ο εκχριστιανισμός των Βουλγάρων και ποια ήταν η σημασία του;

Το 864 οι Βούλγαροι δέχτηκαν το Χριστιανισμό από το Βυζάντιο, όπως θα γνωρίσουμε παρακάτω, και εντάχθηκαν στη σφαίρα επιρροής του βυζαντινού πολιτισμού. Ο εκχριστιανισμός άνοιξε νέες προοπτικές και στις σχέσεις των Βουλγάρων με το Βυζάντιο.

Η επέκταση των Αράβων

1. Τι γνωρίζετε για το Ισλάμ;

- α) Το Ισλάμ επί λέξει «αφοσίωση και πίστη στο θέλημα του Θεού είναι η μονοθεϊστική θρησκεία που ίδρυσε ο Μωάμεθ (περ. 570 - 632)
- β) Ο Μωάμεθ ήταν οδηγός караβανιών και ταξιδεύοντας συχνά στις χώρες της Εγγύς Ανατολής, γνώρισε και επηρεάστηκε από το Χριστιανισμό και τον Ιουδαϊσμό
- γ) Επηρεασμένος από τις δύο αυτές θρησκείες, ο Μωάμεθ διακήρυξε τις αρχές της νέας Θρησκείας του Ισλάμ, διώχτηκε όμως το 622 από την πατρίδα του, τη Μέκκα και κατέφυγε στη Μεδίνα, όπου απέκτησε έναν πυρήνα πιστών οπαδών
- δ) Το έτος αυτό (622), έτος της Εγίρας αποδημίας), καθιερώθηκε ως αφετηρία του χρονολογικού συστήματος των Αράβων.
- ε) Το Ισλάμ κυριάρχησε σε όλη την Αραβία ταχύτατα 622 - 632)
- στ) Το Κοράνι επί λέξει λόγος του Θεού», το ιερό βιβλίο της νέας θρησκείας, απαιτούσε από τους πιστούς (Μουσλίμ) διάδοση του Ισλάμ με πόλεμο (τζιχάντ) κατά των απίστων (όχι καταναγκασμό σε βάρος Χριστιανών και Ιουδαίων). Ο Παράδεισος άνοιγε για τους μάρτυρες.

2. Πώς επεκτάθηκε το Ισλάμ,

Δύο χρόνια μετά το θάνατο του Προφήτη, οι μαχητές του Ισλάμ, υπό την ηγεσία του χαλίφη (δηλ. του τοποτηρητή και διαδόχου του Προφήτη), εξορμούν από τη χερσόνησό τους, συντρίβουν τους

Βυζαντινούς στο Γαρμούκ (636) και κατακτούν τις γειτονικές επαρχίες (ρωμαϊκές και περσικές) που ενσωματώνονται στο Χαλιφάτο (Αραβικό κράτος).

3. Ποιοι ήταν οι παράγοντες της αραβικής εξάπλωσης;

α) Η εξάντληση Βυζαντινών και Περσών από τους συνεχείς πολέμους.

β) Η αντίθεση των ανατολικών επαρχιών (Μονοφυσίτες) με το κέντρο του Βυζαντίου που παρέμεναν προσκολλημένες στον Μονοφυσισισμό

4. Ποια ήταν η πορεία εξάπλωσής τους;

α) Από τη Βόρεια Αφρική και το Γιβραλτάρ περνούν στην Ισπανία,) β) την προέλασή τους αναχαίτισε στο Πουατιέ βόρεια των Πυρηναίων) το 732 ο Κάρολος Μαρτέλος, αυλάρχης μαγιорδόμος) των Φράγκων.

γ) Στην ανατολή η αραβική προέλαση σταμάτησε στην οροσειρά του Ταύρου, όπου και σταθεροποιήθηκαν τα αραβοβυζαντινά σύνορα.

δ) Δεν περιορίστηκαν σε χερσαίες επιχειρήσεις, αλλά διεκδίκησαν από το Βυζάντιο την κυριαρχία στη Μεσόγειο, βασισμένοι στην τεχνολογία και τη ναυτική εμπειρία των παρακτιών πληθυσμών της Φοινίκης και της Αιγύπτου, ναυπήγησαν και οργάνωσαν έναν αξιόμαχο στόλο. Με το στόλο που ναυπήγησαν έγιναν κύριοι της Κύπρου, της Ρόδου και άλλων νησιών και πολιορκήσαν την Κωνσταντινούπολη 674 - 698, 717 - 718). Το υγρό πυρ (νέο όπλο που κατέκαιε τα εχθρικά πλοία) έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη διάλυση της αραβικής πολιορκίας.

στ) τον 9ο αι αι κατακτούν την Κρήτη και την Σικελία

3. Ποιος ήταν οι συνέπειες των αραβικών κατακτήσεων;

α) Διασπάστηκε ο μεσογειακός κόσμος.

β) Για το Βυζάντιο χάθηκαν πολλά εδάφη και μεγάλα αστικά κέντρα

γ) Ερημώθηκαν πολλές περιοχές.

δ) Μειώθηκε η αγροτική παραγωγή.

ε) Συρρικνώθηκε το εσωτερικό και το εξωτερικό εμπόριο